

PFU-TILSVAR I SAK 254/22 – MED ISRAEL FOR FRED MOT NRK NYHETER

1. Bakgrunn

I Søndagsrevyen 16. oktober publiserte NRK en lengre reportasje om situasjonen i Gaza og Israel etter Gaza-krigen i mai 2021. Hovedvekten i reportasjen ligger på et gjensyn med vanlige israelske og palestinske mennesker som på ulike vis ble rammet av krigshandlingene. Reportasjen tar for seg forskjellige sider ved situasjonen deres i dag, og et sted i saken sies det også at «*mange av dem (innbyggerne i Gaza, vår anm.) får ikke bygd opp igjen husene sine, fordi Israel stadig nekter å slippe inn byggematerialer.*»

2. Klagen

Klagerne mener at NRK har brutt Vær varsom-plakaten (VVP) på fire punkter i denne saken. Det vises til VVP 3.2 om kontroll av faktiske opplysninger, VVP 4.1 om saklighet og omtanke i innhold og presentasjon, VVP 4.13 om å rette og beklage feil og VVP 4.14 om samtidig imøtegåelse.

NRK er ikke enig i at vi har brutt god presseskikk på noen av disse punktene gjennom å publisere enkeltutsagnet som er grunnlag for klagen til PFU. Vi vil gå gjennom de enkelte punktene gjennom dette tilsvaret med hovedvekt på VVP 3.2 om å kontrollere at opplysninger som gis er korrekte.

3. Kontroll av faktiske opplysninger (VVP 3.2) og retting av feil (VVP 4.13)

Den egyptisk-israelske blokaden av Gaza har vart siden 2007, og har fått omfattende konsekvenser for befolkningen i Gaza gjennom en periode på 15 år. FN og andre internasjonale organisasjoner har gjentatte ganger bedt Israel om å avslutte blokaden, fordi konsekvensene for sivilsamfunnet og innbyggerne i Gaza er så alvorlige. FN-organet UNRWA kaller situasjonen for «de-development» og peker blant annet på at 1,1 millioner av innbyggerne i dag er avhengige av matforsyninger fra FN – en økning på 1 324 prosent siden årtusenskiftet.

[Gaza 15 years of blockade | UNRWA](#)

Blokaden er ikke noe hovedtema i denne reportasjen – problemene med å få tak i byggematerialer nevnes kort som en av mange problemstillinger som berører hverdagen til menneskene vi møter. Det kan være greit for PFU å se hele sammenhengen utsagnet kommer i:

I Gaza bor over 2 millioner mennesker i dyp fattigdom på en kyststripe som er mindre enn Oslo by. Halvparten av befolkningen er uten jobb. Mange av dem får ikke bygd opp husene sine, fordi Israel stadig nekter å slippe inn byggematerialer. Det gjør det vanskelig å planlegge for fremtiden. Her tar folk en dag av gangen.

Restriksjonene på innførsel av byggematerialer nevnes altså kort som en av flere ting som gjør det vanskelig for befolkningen å planlegge for fremtiden.

Med Israel for fred (MIFF) tolker dette utsagnet som en påstand om at Israel stopper alle byggematerialer på vei til Gaza på grensa, og at det dermed ikke blir innført materialer ved grenseovergangen overhodet. Vi mener dette ikke er en rimelig tolkning av ordlyden i det som sies.

Det hevdes ikke at ingen får bygget opp husene sine (noe som ville vært konsekvensen av at alle leveranser av byggematerialer ble stoppet). Vi mener også det blir feil å tolke ordet «stadig» som «alltid», slik MIFF gjør i sin klage. Ordet må forstås som at dette er noe som stadig skjer, det er en gjentakende situasjon som har vart i 15 år og fortsatt pågår. Dette er også den vanligste bruken av adverbet «stadig» på norsk: Bokmålsordboka nevner eksemplene «*han blir stadig verre, det skjer stadig ulykker, hun skriver stadig i avisene, stadig vekk, støtt og stadig*».

Som MIFF selv skriver i sin klage, med henvisning til rapporten fra FN-organet OCHA, har israelske myndigheter begrenset leveranser inn i Gaza av byggematerialer og andre varer de mener blir brukt til både sivile og militære formål. Når OCHA videre skriver at «*noen av disse varene kan likevel komme inn etter en lengre søknads- og behandlingsprosess*» kan ikke det forstås på annen måte enn at en god del forsendelser med byggematerialer fortsatt stoppes på grensa.

Lange søknads- og behandlingsprosesser fører naturlig nok til at også nødvendige leveranser av byggematerialer til boliger og andre sivile formål blir forsinket. Når dette stadig skjer (dette var situasjonen i juni, NRK var der i juli, og situasjonen var ifølge OCHAs rapporter den samme i november) må det nødvendigvis føre til at mange av innbyggerne ikke får bygd opp husene sine.

I den samme rapporten som MIFF viser til skriver OCHA dette:

The volume of truckloads entering Gaza in the first five months of 2022, around 8,000 per month, was about 30% below the monthly average for the first half of 2007, before the blockade. Since then, the population has grown by more than 50%.

OCHA viser også til at dette får konsekvenser for mange som trenger et sted å bo:

Restrictions on the entry of goods considered by the Israeli authorities as 'dual-use' items, imposed citing security concerns, continue to undermine the quality of basic services and impede efforts to address housing needs. Limited access to construction materials and critical equipment since 2007 has delayed the construction, repair and upgrade of homes and infrastructure needed to address high population growth and the devastation caused by recurrent hostilities. This has undermined the quality of health, education, and water and sanitation services available in Gaza, and prolonged the displacement of those who have lost their homes. Although, following the 2014 hostilities, the entry of restricted construction materials has been facilitated by the temporary Gaza Reconstruction Mechanism (GRM), the entry of other restricted items, particularly those required for water and sanitation projects, remains a major challenge.

I sin rapport fra november 2022 skriver OCHA om mengden byggematerialer som blir innført til Gaza over grenseovergangen til Israel. Her slås det fast at andelen byggematerialer av den totale innførselen av varer er lavere enn det som var gjennomsnittet i 2021:

Of the goods entered via Israel, over 30 per cent were construction materials (mainly aggregates, cement, and steel bars). This was 18 per cent below the monthly average recorded in 2021.

På bakgrunn av dette mener vi det er god dekning i faktiske opplysninger for å si at «*mange av dem får ikke bygd opp husene sine, fordi Israel stadig nekter å slippe inn byggematerialer*» i en kortfattet oppsummering av situasjonen for innbyggerne i Gaza. Av samme grunn mener vi at dette ikke kan være noen feil som burde ha vært rettet eller beklaget (jfr VVP 4.13).

4. Saklighet og omtanke (VVP 4.1)

MIFF mener at NRK ikke har omtalt fakta om mangelen på byggematerialer på en saklig måte fordi vi ikke har med informasjon om at det er mulig å innføre varer også over grensen til Egypt. De mener også at vi burde ha omtalt at Hamas og Islamsk Jihad tidligere har misbrukt byggematerialer til militære formål.

Som tidligere omtalt i vårt tilsvar viser israelske myndigheter til at fare for militær bruk er grunnen til at det fortsatt er restriksjoner på innførsel av byggematerialer til Gaza. Vårt poeng er at dette hjelper lite for de mange innbyggerne på Gaza som ikke har fått bygget opp igjen husene sine, og det er disse innbyggerne reportasjen handler om.

I en reportasje som handler om situasjonen knapt halvannet år etter Gaza-krigen i 2021 er det naturlig at fokuset ligger på forholdet mellom Israel og Gaza. Informasjon om forholdene ved grenseovergangen til Egypt kunne vært relevant f.eks. i en lengre reportasje om innførsel av varer til Gaza, men her nevnes altså mangelen på byggematerialer bare helt kort som et av flere forhold som påvirker hverdagen til innbyggerne i Gaza.

5. Samtidig imøtegåelse (VVP 4.14)

Utsagnet i reportasjen er en veldig kortfattet oppsummering av situasjonen for de som mangler hus i Gaza, og vi mener at dette er en faktaopplysning som ikke krever samtidig imøtegåelse. Det sentrale spørsmålet her er om det er dekning for det som sies.

6. Minnelig løsning

Som det framgår av PFU-klagen fra MIFF var vi i dialog med dem om det aktuelle utsagnet etter publiseringen i Søndagsrevyen. Vi må konstatere at vi er uenige om vurderingen av det innklagede utsagnet, og mener det er riktig og ryddig at PFU får ta stilling til klagen.

Oslo, 23. desember 2022

Helje Solberg
Nyhetsdirektør, NRK